

Równość małżeńska

PRZEWODNIK DLA POCZĄTKUJĄCYCH

wydanie drugie poprawione

MAŁŻEŃSTWA
DLA WSZYSTKICH

miłość
nie wyklucza
STOWARZYSZENIE

Równość małżeńska

♥ *(def.) Umożliwienie zawarcia małżeństwa dwóm osobom niezależnie od ich płci prawnej*

Jeśli dwie osoby chcą się pobrać, przyjmując na siebie wszystkie wynikające z tego obowiązki i prawa, mogą to zrobić, a ich związek zostanie uznany przez państwo. Równość małżeńska to uznanie, że w świetle prawa wszystkie rodziny są równe, bo nie ma lepszej i gorszej miłości.

Spis treści

Wstęp 3

Najważniejsze pojęcia 4

Język, który włącza, a nie marginalizuje 6

Równość małżeńska? A po co? 8

Sytuacja w Polsce 12

Równość w Europie i na świecie 14

Postawy wobec równości w Polsce 18

Co zmienia i co daje wprowadzenie
równości małżeńskiej? 22

Jak rozmawiać o równości małżeńskiej?

Pytania i odpowiedzi 26

Czas na działanie! Co możesz zrobić dla
równości małżeńskiej? 32

Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza 34

Przybornik kontaktów 35

Dowiedz się więcej 36

Wstęp

*Jesteśmy „parą
jednopłciową”? Przede
wszystkim jesteśmy
rodziną – tworzymy
ją my dwie i czwórka
naszych dzieci.*

Małgorzata, mama Jasia, żona Beaty
oraz „ciocia” Arka, Weroniki i Natalii¹

Trzymasz w rękach pierwszy w Polsce przewodnik na temat równości małżeńskiej. Dzięki niemu dowiesz się między innymi:

- na czym polega równość małżeńska i czemu nazwa *małżeństwo* ma znaczenie,
- jak wygląda sytuacja par jednopłciowych w Polsce i w innych krajach,
- czy polskie społeczeństwo jest gotowe na równość i kto na niej skorzysta,
- dlaczego małżeństwa dla wszystkich, a nie związki partnerskie lub umowy notarialne,
- jak odpowiadać na pozornie trudne pytania.

Równość małżeńska. Przewodnik dla początkujących poprowadzi cię przez wszystkie najważniejsze zagadnienia i da najskuteczniejsze narzędzie w walce o równość – wiedzę.

Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza

¹ O ile nie zaznaczono inaczej, przytoczone w publikacji cytaty pochodzą z nadsyłanych do nas historii oraz wypowiedzi osób uczestniczących w grupach fokusowych badania *Polska społeczność nieheteronormatywna* przeprowadzonego przez nas w 2015 roku.

Najważniejsze pojęcia

Język jest ważny! Używając odpowiednich zwrotów, łatwiej jest rozmawiać i argumentować. Oto najważniejsze pojęcia, które pojawiają się w publikacji:

COMING OUT / WYJŚCIE ZSZAFY mówienie otwarcie o swojej orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej.

LGBT, LGBT+, LGBTQIA skrótowce oznaczające poszczególne orientacje seksualne i tożsamości płciowe. Lesbijki, geje, osoby biseksualne, transpłciowe, queer, interpłciowe, aseksualne i sojusznicze (ang. *allies*).

OSOBA NIEHETEROSEKSUALNA osoba o orientacji seksualnej innej niż najczęściej występująca wśród ludzi heteroseksualność. Orientacja seksualna nie ma wpływu na tożsamość płciową.

PŁEĆ pojęcie wieloznaczne, mogące określać zarówno czyjąś tożsamość (poczucie płci) i sposoby jej ekspresji, jak i cechy fizyczne (budowa i kształt ciała, różne narządy itp.). W niniejszej publikacji, używając słowa „płeć”, mamy na myśli jedynie płeć prawną.

PŁEĆ PRAWNA płeć figurująca w dokumencie potwierdzającym tożsamość. Może podlegać zmianie w procesie uzgodnienia płci i nie musi być identyczna z tożsamością płciową (odczuwaną płcią) danej osoby.

RODZIC SPOŁECZNY osoba wychowująca razem z partnerką lub partnerem biologiczne dziecko tej osoby.

RODZINY Z WYBORU rodziny tworzone przez osoby nieheteroseksualne. Funkcjonują często bez społecznego i prawnego wsparcia. Nie zawsze członków takich rodzin łączą więzy krwi (np. relacja rodzica społecznego z dzieckiem). To, że chcą być rodziną i tak się nazywać, jest więc wyłącznie kwestią ich wyboru².

SPOŁECZNOŚĆ w publikacji oznacza ogół osób nieheteroseksualnych i transpłciowych.

TOŻSAMOŚĆ PŁCIOWA identyfikacja z płcią, niekoniecznie wpisująca się w kategorię binarności (kobieta – mężczyzna). Tożsamość płciowa nie ma wpływu na orientację seksualną.

TĘCZOWE RODZINY rodziny tworzone przez osoby nieheteroseksualne, które wychowują dzieci. Tęczowa rodzina może składać się z dziecka/dzieci i dwóch mam lub dwóch tatów. Mogą ją również tworzyć dwie mamy oraz ojciec dziecka lub dwóch ojców i matka dziecka. „Tęczowe rodziny” to pojęcie węższe niż „rodziny z wyboru”.

ZWIĄZEK JEDNOPŁCIOWY / ZWIĄZEK OSÓB TEJ SAMEJ PŁCI, ZWIĄZEK RÓZNOPŁCIOWY / ZWIĄZEK OSÓB RÓŻNEJ PŁCI używane w publikacji oznaczają kolejno związek tworzony przez osoby tej samej płci prawnej, związek tworzony przez osoby różnej płci prawnej.

² M. Abramowicz, J. Mizielińska, A. Stasińska, *Rodziny z wyboru w Polsce. Życie rodzinne osób nieheteroseksualnych*, Warszawa 2014, str. 9.

© fot. Anna Kamińska

W świecie przeciętnego Duńczyka po prostu nic się nie stało – ot kolejna para wyznała przed urzędnikiem, że chce się wspierać w zdrowiu i w chorobie, szanować swoje różnice i być ze sobą do końca życia.

Nikt nie protestował, nikt nie załamywał rąk, nikt nie patrzył z wyższością. Każda mijana osoba obdarzała nas ciepłym uśmiechem, niektórzy życzyli szczęścia i błogosławili.

Na chwilę zapomniałam, że zaraz po przekroczeniu granicy wszystkie nasze prawa szlag trafi.

Ada Wiśniowska i Lemur Niedźwiecka pobrały się w 2017 roku w Kopenhadze.

Język, który włącza, a nie marginalizuje

Język, szczególnie potoczny, składa się ze zwrotów, które spływają lub wykrzywiają znaczenia, np. stereotypizują osoby LGBT+, ich życie i związki.

OSOBA HOMOSEKSUALNA
zamiast homoseksualista/-tka

Poprawny zwrot wskazuje na całą osobę, a nie jedynie na jeden z aspektów jej tożsamości.

SPOŁECZNOŚĆ OSÓB LGBT+
zamiast środowisko LGBT+ / środowiska gejowskie

Społeczność to grupa osób, które posiadają wspólne cechy i doświadczenia, ale również wspierają się wzajemnie. „Środowisko” jako pojęcie nie oddaje tych sensów. Dodatkowo „środowisko gejowskie” wyklucza osoby LGBT+, które nie są gejami, czyli bardzo dużą grupę osób.

Warto zwracać na to uwagę i z rozmysłem dobierać słowa. Pomoże w tym poniższe zestawienie.

FORMALIZACJA ZWIĄZKÓW JEDNOPIĘCIOWYCH
zamiast legalizacja związków jednopłciowych

Legalizacja potocznie oznacza uznanie za legalne czegoś, co było wcześniej nielegalne, zabronione. Związki osób tej samej płci nie są w Polsce nielegalne. Formalizacja w przypadku związków jednopłciowych to nadanie im formy prawnej.

**MÓWIĆ OTWARCIE O SWOJEJ ORIENTACJI/
TOŻSAMOŚCI**
zamiast przyznawać się lub ujawniać swoją orientację/tożsamość

„Przyznawać się” i „ujawniać” to słowa o negatywnym zabarwieniu (przyznaje się do popełnienia przestępstwa, ujawnia się wstydliwą tajemnicę), podczas gdy orientacja seksualna i tożsamość płciowa są czymś neutralnym. Pamiętajmy, że coming out jest często trudnym doświadczeniem, dlatego warto używać określenia, które dowartościowuje otwartość i odwagę osób wychodzących z szafy.

**ZWIĄZKI/MAŁŻEŃSTWA JEDNOPIĘCIOWE LUB
ZWIĄZKI/MAŁŻEŃSTWA OSÓB TEJ SAMEJ PŁCI**
zamiast małżeństwa gejowskie lub homomałżeństwa

Społeczność osób LGBT+ jest bardzo różnicowana. Małżeństwa i związki jednopłciowe zawierają także lesbijki, osoby biseksualne czy transpłciowe, nie tylko geje. Nie zawężajmy tych pojęć tylko do jednej grupy.

„Homomałżeństwo” jest z kolei określeniem, które negatywnie odróżnia małżeństwo osób tej samej płci od małżeństw zawieranych przez pary różnopłciowe.

*Obie jesteśmy patriotkami
i nie chcemy wyjeżdżać.
Mamy jako para jedno-
płciowa trzy opcje: albo
siedzieć cicho i siedzieć
w szafie, albo wyjechać,
albo żyć w Polsce i starać
się coś zmieniać. Wybiera-
my trzecią opcję.*

Barbara i Cecylia³

³ Wywiad do filmu *Artykuł osiemnasty*, reż. Bartosz Staszewski.

Równość małżeńska? A po co?

Formalizacja związku gwarantuje parom osób tej samej płci szereg praw i obowiązków, jest także dowodem na koniec wartościowania rodzin na lepsze i te niegodne ochrony państwa. Dzięki wpisaniu w instytucję małżeństwa, pary jednopłciowe nie tylko zyskują wiele udogodnień, bez których wspólne życie jest trudne. Będzie to również uznanie, że tego typu związki istnieją i potrzebują takich samych regulacji jak inne pary.

Prawa a godność

Wykres przedstawia zestawienie stanu obecnego w Polsce, trzech przykładowych rozwiązań kryjących się pod hasłem „związki partnerskie” w wybranych krajach oraz pełnej równości małżeńskiej.

Stan obecny

Związki osób tej samej płci są dla polskiego prawa niewidzialne. Wiele przepisów mówi o „osobach pozostających we wspólnym pożyciu” czy „najbliższych członkach rodziny”. Nie powinno ulegać wątpliwości, że bez względu na płeć partnerów, osoby żyjące w stałych związkach to osoby, o których mowa we wspomnianych zapisach. W praktyce jednak wielu urzędników, lekarzy lub funkcjonariuszy policji nie uważa par jedнопłciowych za rodziny. W rezultacie przysługująca nieformalnym związkom ochrona prawna, na przykład prawo do otrzymania informacji o stanie zdrowia nieprzytomnego partnera, często w praktyce nie obejmuje par jedнопłciowych. Tego typu przejawy dyskryminacji są zatem wynikiem interpretacji przepisów, które same w sobie nie precyzują płci osób, o których mówią.

Różne traktowanie w zależności od płci osób tworzących związek powoduje, że pary jedнопłciowe nie są postrzegane jako rodziny, które zasługują na taką samą ochronę.

Czym jest związek partnerski?

Związek partnerski to uznany prawnie związek dwóch osób, a celem jego zawarcia jest przyznanie parom praw oraz obowiązków zbliżonych (niekiedy takich samych) do tych przysługujących małżeństwom. Pierwszym państwem umożliwiającym formalizację związków jedнопłciowych była Dania. Wprowadziła takie rozwiązanie w 1989 roku. Od tego czasu zawarcie związku na podobnych zasadach stało się możliwe w ponad dwudziestu krajach na całym świecie. W wielu z nich związki partnerskie były tylko pierwszym etapem

na drodze do osiągnięcia pełnej równości małżeńskiej.

Nie ma jednego modelu związku partnerskiego – w każdym z państw charakter związku, w tym zakres obowiązków i praw, może się istotnie różnić. Choć w większości przypadków możliwość formalizacji jest otwarta zarówno dla par osób różnej, jak i tej samej płci (np. Francja, Urugwaj). Istnieją też takie kraje, w których związek partnerski mogą zawrzeć jedynie pary jedнопłciowe.

Czechy Prawo czeskie umożliwia parom jedнопłciowym zawarcie związku (*registrované partnerství*) od 2006 roku, gwarantując wybrane prawa przynależne małżeństwom, w tym dziedziczenie ustawowe, prawo do odmowy zeznań czy obowiązek alimentacyjny, ale bez adopcji, wspólności majątkowej lub prawa do renty po śmierci partnera.

Węgry Rejestrowane związki partnerskie (*bejegyzet élettársi kapcsolatok*) funkcjonują na Węgrzech od 2009 roku i mogą być zawierane tylko przez pary jedнопłciowe, które wraz z formalizacją związku uzyskują prawa przynależne małżeństwom, z wyjątkiem możliwości utworzenia wspólnego nazwiska, prawa do adopcji oraz praw związanych ze wspomaganiami prokreacji.

Słowenia Regulacje umożliwiające parom jedнопłciowym sformalizowanie swoich związków (*istospolna partnerska zveza*) zostały wprowadzone w Słowenii w 2006 roku i znacznie poszerzone w 2017 roku. Gwarantują związkom partnerskim te same prawa i obowiązki co małżeństwom, z wyjątkiem prawa do wspólnej adopcji i do zapłodnienia *in vitro*.

Czym jest małżeństwo?

Małżeństwo jest prawnie uznanym związkiem dwóch osób, który wiąże się z nadaniem określonych praw i nałożeniem obowiązków. Małżonkowie są w świetle prawa traktowani jak rodzina („osoby bliskie”) i mogą korzystać z udogodnień, które pomagają im w codziennym życiu oraz chronią ich w najtrudniejszych sytuacjach. Małżeństwo to również istotny element życia społecznego, okazja do świętowania w gronie najbliższych osób i symbolicznego uznania miłości dwóch osób za ważną dla wszystkich zebranych. Jest ono zatem połączeniem tego, co prywatne (miłość i wzajemne zobowiązania dwóch osób), społeczne (życie rodzinne) i publiczne (relacje między małżonkami a instytucjami państwowymi).

W kwietniu 2001 roku Holandia stała się pierwszym krajem umożliwiającym zawieranie małżeństw jedнопłciowych. Główny zapis przełomowej ustawy wprowadzał zmianę w jednym punkcie holenderskiego kodeksu cywilnego: „Małżeństwo może zostać zawarte przez dwie osoby różnej **lub tej samej płci**”⁴.

Nie wprowadzono zatem nowego prawa, zwyczajnie rozszerzono już obowiązujące przepisy w taki sposób, aby obejmowały one większą część społeczeństwa. Sytuacja par różнопłciowych nie zmieniła się, za to pary jedнопłciowe uzyskały możliwość godnego i bezpiecznego życia jako pełnoprawne rodziny.

W Polsce to również jest możliwe, do wprowadzenia ustawy potrzeba jednak polityków i polityczek, którzy podejmą ten temat w Sejmie.

(→ mnw.org.pl/ustawa)

4 Holenderski kodeks cywilny (*Burgerlijk Wetboek*), Art. 1:30.

„Świadoma praw i obowiązków...”

Istnieje powszechne przekonanie, że dwie kochające się osoby mogą się pobrać, a słowo „małżeństwo” kojarzy się raczej z samym momentem zawarcia ślubu, wspólnym świętowaniem, a nie przepisami.

Tymczasem, składając przysięgę, małżonkowie przyjmują na siebie szereg obowiązków. Według polskiego prawa dotyczą one przede wszystkim „wspólnego pożycia”, czyli utrzymania więzi o charakterze duchowym, fizycznym i gospodarczym. Oznacza to na przykład, że poza dbaniem o łączące ich uczucie czy okazywaniem sobie szacunku, poślubione osoby muszą również zachowywać więź fizyczną oraz prowadzić wspólne gospodarstwo domowe w taki sposób, aby warunki materialne obu osób pozostawały takie same.

Zawarcie małżeństwa to także przyznanie małżonkom konkretnych praw. Opisujemy je w dalszej części przewodnika (str. 22).

Równość małżeńska a religia

Małżeństwo naturalnie kojarzy się z tradycyjnym ślubem i hucznym weselem. W przypadku wielu osób w Polsce to wydarzenie, z uwagi na tradycję lub względy religijne, ma miejsce w kościele. Jaki jest zatem związek między równością małżeńską a religią?

Zgodnie z porządkiem prawnym, Polska jest państwem świeckim, a instytucje państwowe muszą zachowywać neutralność światopoglądową⁵. W skrócie oznacza to, że z perspektywy państwa akt zawarcia małżeństwa dotyczy prawa świeckiego, a wydarzenia

o charakterze religijnym mogą, ale nie muszą, mu towarzyszyć.

Wprowadzenie równości małżeńskiej nie wiąże się zatem z narzucającym jakiegokolwiek organizacji religijnej obowiązku udzielania ślubnego błogosławieństwa parom jedнопłciowym. Należy przy tym zaznaczyć, że na świecie istnieje wiele wspólnot religijnych, które uznają związki osób tej samej płci za pełnoprawne rodziny i udzielają im małżeństw.

Dla wielu osób o poglądach konserwatywnych wprowadzenie równości małżeńskiej nie jest sprzeczne z tradycyjnym światopoglądem:

W obliczu kryzysu instytucji małżeństwa, objawiającego się rosnącą liczbą związków nieformalnych i rozwodów, należy skupiać się na promocji możliwie najbardziej stabilnych i trwałych relacji między partnerami. Umożliwianie osobom o orientacji homoseksualnej zawierania jedнопłciowych małżeństw w rzeczywistości doskonale się w te konserwatywne wartości wpisuje.

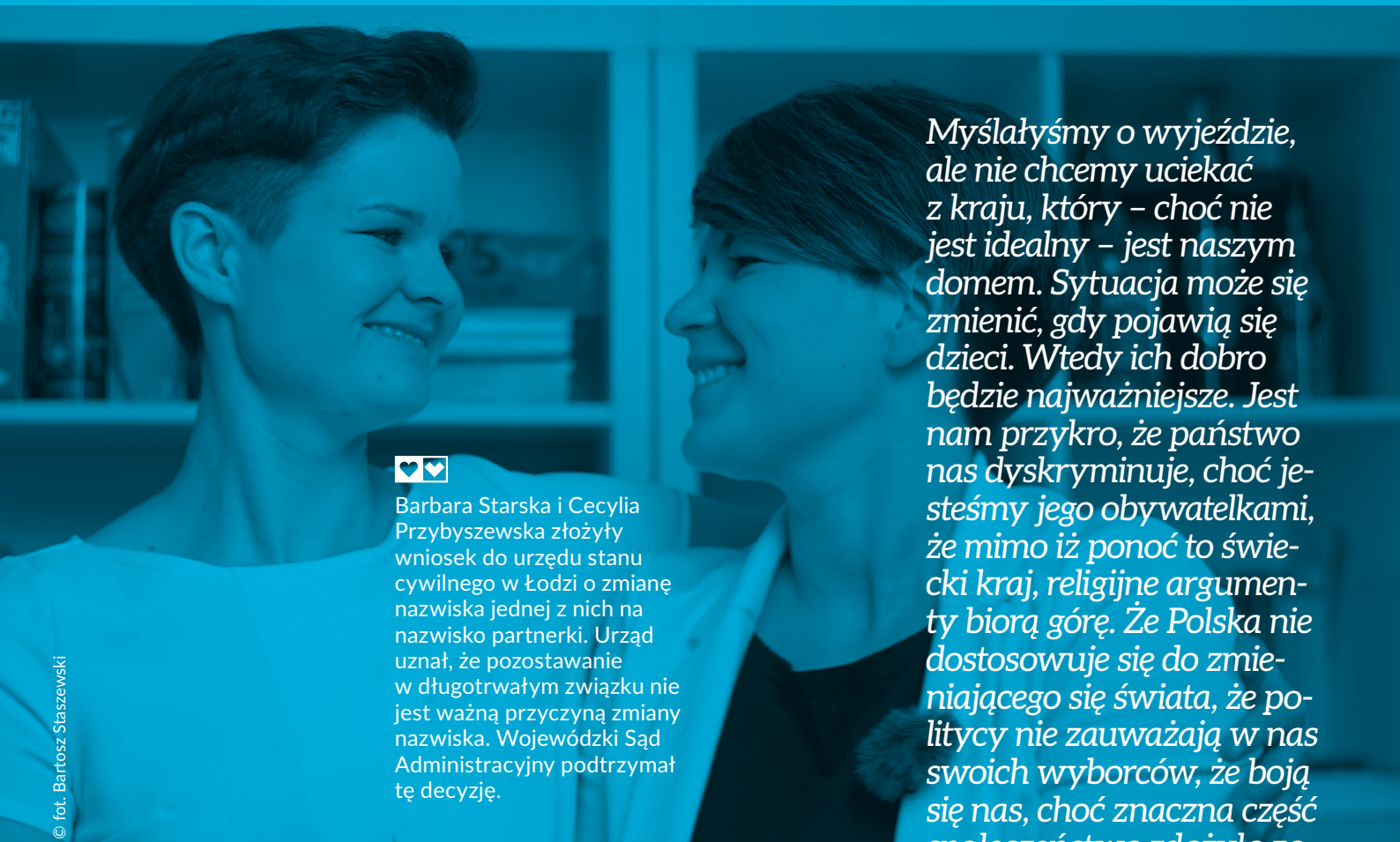
Maciej Onyszkiewicz, *Kontakt* – magazyn Klubu Inteligencji Katolickiej⁶

Tak, chodzi o równość, ale chodzi również o coś innego, o zobowiązanie. Konserwatyści wierzą w więzy które nas łączą. Wierzą w to, że społeczeństwo jest silniejsze, kiedy ślubujemy sobie nawzajem i wspieramy się. Dlatego nie popieram małżeństw jedнопłciowych mimo bycia konserwatystą. Popieram małżeństwa jedнопłciowe, ponieważ jestem konserwatystą.

David Cameron, premier Wielkiej Brytanii, fragment z przemowy na Konferencji Partii Konserwatywnej, 5.10.2011 r.

⁵ Art. 25 ust. 2 Konstytucji RP.

⁶ M. Onyszkiewicz, *Tradycyjne małżeństwa jedнопłciowe*, magazyn *Kontakt*, nr 164.

© fot. Bartosz Staszewski

Barbara Starska i Cecylia Przybyszewska złożyły wniosek do urzędu stanu cywilnego w Łodzi o zmianę nazwiska jednej z nich na nazwisko partnerki. Urząd uznał, że pozostawanie w długotrwałym związku nie jest ważną przyczyną zmiany nazwiska. Wojewódzki Sąd Administracyjny podtrzymał tę decyzję.

Myślałyśmy o wyjeździe, ale nie chcemy uciekać z kraju, który – choć nie jest idealny – jest naszym domem. Sytuacja może się zmienić, gdy pojawią się dzieci. Wtedy ich dobro będzie najważniejsze. Jest nam przykro, że państwo nas dyskryminuje, choć jesteśmy jego obywatelkami, że mimo iż ponoć to świecki kraj, religijne argumenty biorą górę. Że Polska nie dostosowuje się do zmieniającego się świata, że politycy nie zauważają w nas swoich wyborców, że boją się nas, choć znaczna część społeczeństwa zdążyła zauważyć, że jesteśmy zupełnie zwyczajni i wiemy zwyczajne życie. Nie chcemy przywilejów, prosimy o równe prawa.

Monika i Ania

Sytuacja w Polsce

W związku z brakiem rozwiązań ustawowych w Polsce, niektóre pary jedнопłciowe decydują się na wykorzystanie jedynej dostępnej im ścieżki – podpisania umowy cywilno-prawnej, regulującej wybrane sprawy.

Umowy dotyczą najczęściej upoważnienia do otrzymania informacji medycznej o zdrowiu partnera lub partnerki, pełnomocnictw do reprezentacji w urzędach oraz kwestii spadkowych.

Wymaga to czasu, pieniędzy, wiedzy, dostępu do prawnika oraz determinacji. **Niestety podpisanie tego typu umów nie gwarantuje ich respektowania.**

Zakres praw przyznawanych związkom partnerskim w poszczególnych krajach jest różny i zależy od decyzji ustawodawców (str. 9).

Z definicji równości małżeńskiej (str. 1) wynika, że wraz z jej wprowadzeniem pary osób tej samej płci zyskują możliwość zawierania małżeństw na takich samych zasadach jak pary różnopłciowe – wraz ze wszystkimi prawami i obowiązkami.

Przykładowe prawa przysługujące poszczególnym rozwiązaniom

	stan obecny (umowa notarialna)	związki partnerskie	małżeństwa jedнопłciowe
Otrzymywanie informacji o stanie zdrowia nieprzytomnej partnerki/nieprzytomnego partnera w szpitalu	✘ *	?	✔
Prawo do pochówku zmarłego partnera/zmarłej partnerki	✘	?	✔
Wspólność majątkowa i wspólne rozliczanie podatków	✘	?	✔
Objęcie partnerki/partnera ubezpieczeniem w ZUS	✘	?	✔
Ustawowe dziedziczenie po partnerze/partnerce (bez płacenia podatku, tak jak najbliższa rodzina)	✘ **	?	✔
Prawo do adopcji	✘	?	✔

Pełnomocnictwa spisane u notariusza nie dają gwarancji ich respektowania, rozwiązaniem tego problemu jest instytucjonalizacja związku, **równość małżeńska**.

Niewidzialni rodzice

Wiele par jedнопłciowych w Polsce wychowuje dzieci, na przykład dzieci z poprzednich związków lub poczęte metodą in vitro. W takiej sytuacji tylko jednemu z rodziców przysługują władza rodzicielska, rodzic społeczny nie może adoptować dziecka, mimo że również sprawuje nad nim opiekę. Nie przysługują mu zatem żadne prawa ani obowiązki. Dziecko nie dziedziczy po rodzicu społecznym, przez którego jest wychowywane – w świetle prawa jest dla niego obcą osobą.

Warto jednak pamiętać, że według polskiego prawa, osoba pozostająca

w relacji jedнопłciowej ma możliwość adoptowania dziecka, odmowa adopcji nie może mieć związku z płcią partnera osoby adoptującej⁷. Uniemożliwienie adopcji drugiemu z rodziców w parach jedнопłciowych nie powoduje zatem, że nie ma w Polsce dzieci wychowywanych w takich rodzinach, a jedynie to, że rodzic społeczny biorący udział w wychowaniu dziecka nie ma władzy rodzicielskiej. Utrudnia to codzienne życie nie tylko rodzicom, ale także dzieciom – i to właśnie dobro dzieci w rodzinach, którym nie przysługują w Polsce ochrona prawna, jest najbardziej zagrożone.

7 Już w 2008 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał odmowę adopcji ze względu na orientację seksualną lub płeć partnera za naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego (sprawa E.B. przeciwko Francji).

Niektóre z zapisów w umowach notarialnych nie są oczywiste w interpretacji, lub upoważniają tylko w znikomym stopniu:

* **Prawo do otrzymania informacji o stanie zdrowia nieprzytomnego partnera / nieprzytomnej partnerki:**

przysługuje w Polsce „osobom bliskim”, jednak z powodu braku stosownej definicji, w praktyce wiele osób ma wątpliwości, czy osobami bliskimi są także osoby w związkach tej samej płci. Partnerzy i partnerki są

zatem albo zmuszeni skontaktować się z członkiem rodziny – osobą spokrewnioną z pacjentem – i czekać, aż informacja zostanie im przekazana w dalszej kolejności, albo skazani są na bolesną niepewność co do stanu zdrowia czy rokowań wobec ukochanej osoby.

** **Ustawowe dziedziczenie po partnerze/partnerce:** testament nie zapewnia partnerom dziedziczenia na takich samych zasadach jak osobom spokrewnionym, którym prawo to przysługuje

wprost z Kodeksu cywilnego – w świetle prawa pozostają dla siebie obcy. Gdy testament zmarłej mówi o partnerce jako spadkobierczyni, musi ona zapłacić wysoki podatek od spadku, co w przypadku dziedziczenia na przykład mieszkania, często kończy się koniecznością jego sprzedaży. Dodatkowo zdarza się, że nieprzychylnie lub wrogo nastawieni krewni zmarłej podważają testament lub egzekwują swoje prawo do zachowku, uniemożliwiając sprzedaż odziedziczonej własności. Osoby

w związkach jedнопłciowych są w takich przypadkach na przegranej pozycji, a ich relacje są uznawane za gorsze od, czasem bardzo chłodnych, relacji z rodzicami, rodzeństwem lub dalekimi krewnymi. W przypadku braku testamentu, partnerce zmarłej nie przysługuje prawo do zachowku – całość spadku przypada wtedy spokrewnionym ze zmarłą członkom rodziny.

Równość w Europie i na świecie

Obecnie na świecie ponad 40 państw i terytoriów oferuje parom jedнопłciowym różne rodzaje formalizacji ich związków. Najwięcej z nich – ponad połowa – to kraje europejskie.

Spółeczeństwo nie jest gotowe?

Powszechnie uważa się, że prawo jest odbiciem postaw panujących w społeczeństwie, a zatem równość małżeńska zostanie wprowadzona wtedy, kiedy społeczeństwo będzie na to gotowe. Rzeczywiście, rozwiązania prawne dotyczące małżeństw jedнопłciowych wdrażane są w krajach, w których poparcie jest dla nich wyższe, jednak prawdziwe jest również stwierdzenie odwrotne: prawo kształtuje postawy społeczne.

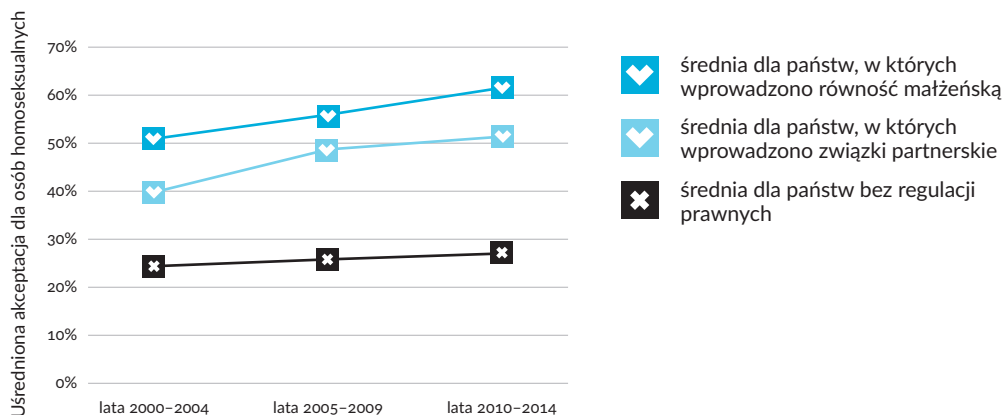
Wprowadzenie równości małżeńskiej oznacza wzrost akceptacji społecznej dla osób nieheteroseksualnych i zmniejszenie dyskryminacji. Co więcej, wpływ ten jest długotrwały⁸. Równość małżeńska zwiększa więc poparcie społeczne dla równouprawnienia nie tylko w momencie wejścia nowych praw w życie, ale oddziałuje jeszcze przez lata, co sprawia, że społeczeństwo staje się coraz bardziej otwarte.

8 S. Slenders, I. Sieben, E. Verbakel, *Tolerance towards homosexuality in Europe: population composition, economic affluence, religiosity, same-sex union legislation and HIV rates as explanations for country differences*, International Sociology, vol. 29 (4), 2014.

Akceptacja dla osób LGB

Zmiany akceptacji dla osób homoseksualnych w krajach, które wprowadziły równość małżeńską, w porównaniu z krajami, które nie mają rozwiązań dla par jedнопłciowych: →

Dane zaczerpnięte z badania *World Values Survey 1999–2014* dla krajów badanych w tym czasie minimum dwa razy.

Związki osób tej samej płci w krajach katolickich

W Polsce katolicy stanowią – w zależności od statystyk – od 80 do 95 proc. populacji. W wielu dyskusjach ten argument stawiany jest jako jedna z głównych przeszkód stojących na drodze do wprowadzenia regulacji prawnych dla par jedнопłciowych. Katolicyzm nie był jednak barierą w krajach europejskich o podobnym odsetku wierzących.

Malta to najbardziej katolicki kraj w Europie. Przynależność do Kościoła deklaruje tu ponad 95 proc. mieszkańców. W kwietniu 2014 roku parlament Malty zaakceptował wprowadzenie związków partnerskich, różniące się od małżeństw jedynie nazwą, a w 2017 roku wprowadzono pełną równość małżeńską.

Na Malcie doszło do najwyższego w Europie skoku poparcia społecznego dla małżeństw jedнопłciowych. Z 18 proc. w 2006 roku zwiększyło się ono do 65 proc. w roku 2015⁹.

Irlandia, jeden z najczęstszych kierunków emigracji Polaków, to kolejny przykład społeczeństwa w przeważającej większości katolickiego – przynależność do Kościoła deklaruje około 85 proc. Irlandczyków. Od 2010 roku pary jedнопłciowe mogą zawierać tam związki partnerskie, podobne do małżeństw, lecz nierównoznaczne z nimi, a równość małżeńska obowiązuje od listopada 2015 roku.

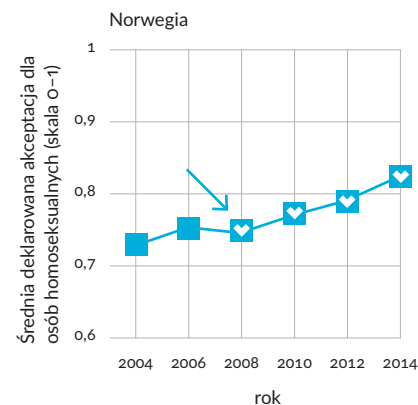
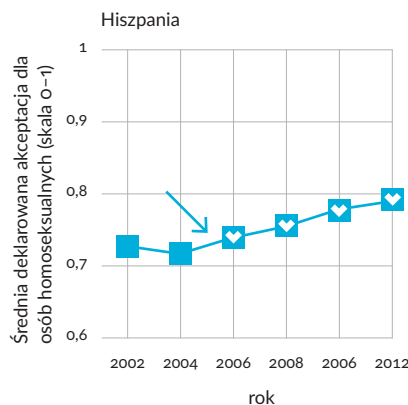
9 Special Eurobarometer 437: Discrimination in the EU in 2015, European Commission, 2015.

Brytyjsko-polska para chciała w Polsce zarejestrować narodziny córki, jednak urząd stanu cywilnego odmówił wpisania aktu urodzenia dziecka do księgi urodzeń. W brytyjskim akcie urodzenia jedna z kobiet jest opisana jako „matka”, a druga jako „rodzic”. Para wyczerpała możliwości dochodzenia swoich praw w Polsce i skierowała sprawę do Trybunału w Strasburgu.

Zmiany poziomu akceptacji osób homoseksualnych

Uśrednione wyniki nie pokazują wyraźnie, jak zmienia się akceptacja po wprowadzeniu równości małżeńskiej – zmiany te są zależne od wielu czynników i w każdym kraju przebiegały inaczej. Jednak by zobrazować wpływ prawa na akceptację osób homoseksualnych, poniższe wykresy przedstawiają sytuację w wybranych państwach europejskich, które wprowadziły równość małżeńską w ciągu ostatnich 10 lat. Strzałka na wykresie zaznacza moment zmiany prawa. →

World Values Survey 1999–2014

Polski urząd stanu cywilnego odmówił Jakubowi Urbanikowi, który chciał wziąć ślub z partnerem na terenie Hiszpanii, wydania zaświadczenia o możliwości zawarcia małżeństwa. Po przegranej w sądzie pierwszej instancji i oddaniu jego apelacji sprawa trafiła do Trybunału w Strasburgu. Urzędnicy sugerowali ominięcie prawa poprzez złożenie wniosku o zaświadczenie o stanie cywilnym, uznawanym zastępczo w wielu krajach, jednak sam zainteresowany walczy o równe traktowanie.

© fot. Bartosz Szaszewski

Sprawa Oliari i inni przeciwko Włochom

Przez siedem lat w kolejnych sądach toczyła się walka trzech włoskich par jednoosobowych o uznanie ich praw do zawarcia małżeństwa. Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził, że fakt nieuregulowania w krajowym porządku prawnym sytuacji związków jednoosobowych narusza art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Trybunał orzekł, że z Konwencji wynika pozytywny obowiązek stworzenia przez państwo odpowiednich uwarunkowań prawnych dla funkcjonowania par jednoosobowych. Uznał również, że interes skarżących, domagających się prawnego uznania i ochrony ich związku, nie narusza w żaden sposób interesu społecznego. Odwołał się także do rosnącego poparcia dla ochrony prawnej par jednoosobowych – społecznego, ale także wyrażanego przez sądy krajowe czy Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy.

Ślub poza granicami Polski

Co z osobami z polskim obywatelstwem, które wzięły ślub w kraju, gdzie takie rozwiązanie jest możliwe? **Odpowiedź jest krótka i nieprzyjemna: nic.**

Małżeństwa i związki zawarte między osobami tej samej płci nie są uznawane w Polsce, dlatego w momencie przekroczenia granicy tracą moc prawną i utrzymują tylko symboliczny charakter.

Dodatkowo, aby zarejestrować związek partnerski lub wziąć ślub poza granicami Polski, potrzebne jest zaświadczenie o możliwości jego zawarcia za granicą, wydawane przez urząd stanu cywilnego. W składanym wniosku należy podać dane partnera lub partnerki. W przypadku osób tej samej płci, urzędnicy bardzo często odmawiają wydania takiego dokumentu, powołując się na polskie prawo nieuznające związków zawieranych przez pary jednoosobowe.

Chciałybyśmy mieć możliwość wzięcia ślubu i być może zostać mamami adopcyjnymi. Wierzymy, że te zmiany są blisko. Nie chcemy uciekać, by móc normalnie żyć.

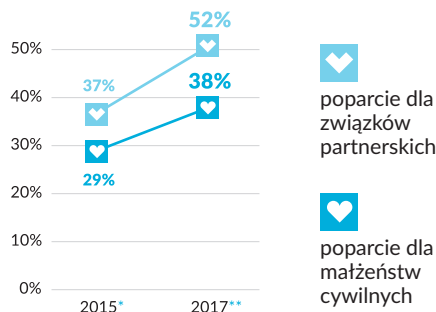
Agnieszka i Kinga

Postawy wobec równości w Polsce

W 2015 roku Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza przeprowadziło dwa ogólnopolskie badania, pokazujące jak postrzegany jest temat równości małżeńskiej. W pierwszym badaniu o opinie pytaliśmy reprezentatywną grupę dla wszystkich Polek i Polaków¹⁰, w drugim – tylko osoby ze społeczności¹¹. Oto najciekawsze wyniki.

55,3%*

Polaków i Polek **popiera** prawne uregulowanie statusu par jedнопłciowych (2015)

← **Coraz większa część polskiego społeczeństwa jest gotowa na regulacje prawne dla par jedнопłciowych**

Ponad połowa Polek i Polaków zgadza się, że w prawie powinien znajdować się zapis o formalizacji takich związków, jednak zdania na temat tego, w jakiej formie pary jedнопłciowe powinny oficjalnie zawierać związek, są podzielone.

* Badanie *Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce*, PBS dla Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza, 2015.

** Sondaż IPSOS dla OKO.press, 19–21 czerwca 2017.

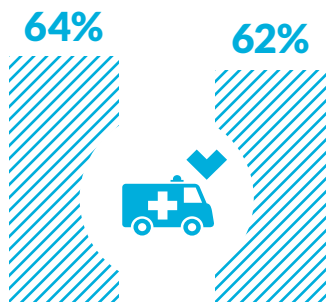
Po więcej informacji na temat badań zapraszamy na stronę:
→ mnw.org.pl/badania

Poparcie praw dla par jedнопłciowych

Przeważająca część społeczeństwa popiera przyznanie parom jedнопłciowym praw zarezerwowanych do tej pory dla małżeństw.

Dotyczą one m.in. sytuacji kryzysowych, majątku, udzielania pełnomocnictw, kwestii opiekuńczych i socjalnych. ↙ ↓

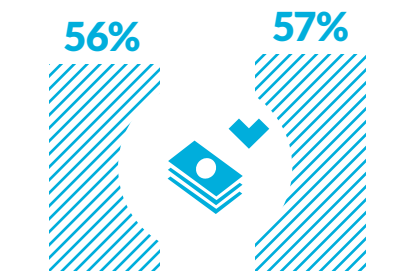
Śmierć lub zagrożenie życia:

gwarancja otrzymania informacji o partnerze/partnerce w szpitalu

prawo otrzymania zwłok i decydowania o pochówku

Prawa majątkowe:

współność majątkowa i prawo do wspólnego rozliczania podatków

prawo do ustawowego dziedziczenia po zmarłym partnerze/partnerce

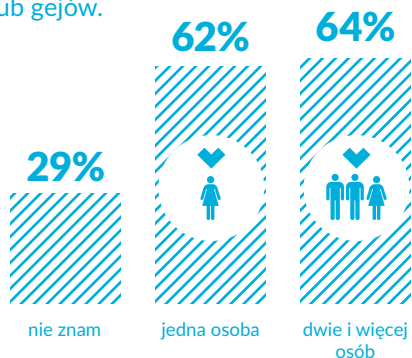
10 Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, *Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce. Raport z badań*, Warszawa 2015. Badanie opinii publicznej przeprowadzone na reprezentatywnej próbie 1000 Polek i Polaków metodą wywiadów osobistych.

11 Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, *Spolecznosc LGBTQIA w Polsce. Raport z badań*, Warszawa 2015. Badanie opinii polskiej spolecznosci LGBTQIA przeprowadzone przez internet na próbie 5877 osób.

Siła coming outów

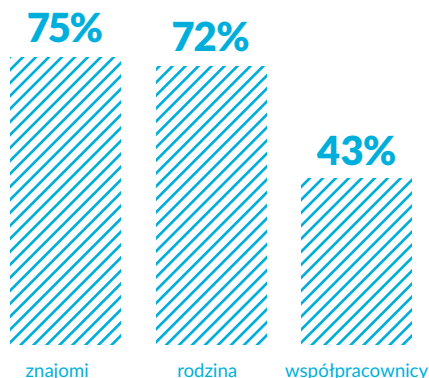
Bezpośredni kontakt z osobami homoseksualnymi silnie wpływa na wzrost akceptacji. Poparcie dla zawierania związków jedнопłciowych w urzędzie stanu cywilnego (USC) rośnie wraz ze wzrostem liczby znanych osobiście gejów i lesbijek. Jednak w Polsce wciąż wiele osób obawia się mówić o sobie wprost.

Zgoda na zawieranie związków jedнопłciowych w USC w zależności od liczby osobiście znanych lesbijek lub gejów.

Jest tak nawet wśród świadomych osób należących do społeczności i żyjących w stosunkowo komfortowej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Co czwarta taka osoba nie mówiła o swojej orientacji lub tożsamości rodzinie, a ponad połowa ukrywa swoją orientację lub tożsamość w pracy. ↙ ↓

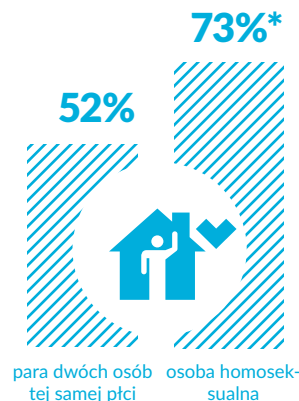
Kto wie o twojej orientacji psychoseksualnej?

Pary straszniejsze niż single

Pomimo zgody społecznej na regulacje prawne dla par jedнопłciowych, pary te wciąż są dyskryminowane – bardziej niż samotni geje i lesbijki. ↓

Zgadzam się, żeby moim sąsiadem była:

* A. Stefaniak, M. Witkowska, *Społeczne kontakty Polaków, czyli czy znamy ludzi innych niż my sami i czy chcemy ich poznawać?* Centrum Badań nad Uprzedzeniami, Warszawa 2014.

Konflikt wartości

Osoby opowiadające się za wprowadzeniem regulacji dla par osób tej samej

płci i przeciw nim wyraźnie różnią się wartościami, którymi kierują się w życiu.

Wartości ważne dla **zwolenników** formalizacji związków jedнопłciowych:

- ♥ otwartość na zmiany
- ♥ niezależność w myśleniu i działaniu

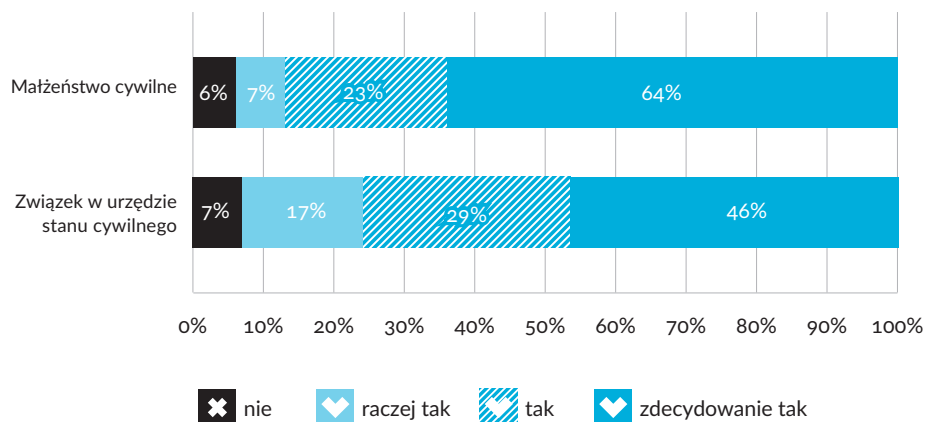
Wartości ważne dla **przeciwników** formalizacji związków jedнопłciowych:

- ✘ tradycja
- ✘ potrzeba bezpieczeństwa
- ✘ przystosowanie do norm i wymagań innych

Społeczność za małżeństwem

Zdecydowana większość badanych osób LGBT+ w Polsce popiera wprowadzenie równości małżeńskiej. Podobnie duży procent poparcia uzyskały związki partnerskie zawierane w urzędzie stanu cywilnego, choć okazały się mniej dla badanych satysfakcjonujące. Związki partnerskie zawierane przed notariuszem rozczarują połowę osób ze społeczności. →

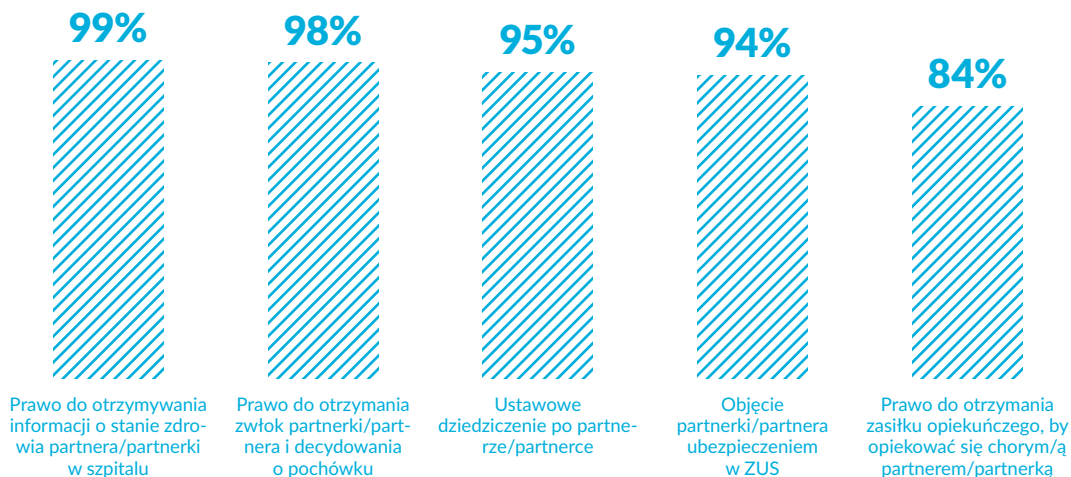
Czy był(a)byś usatysfakcjonowany(a), gdyby w Polsce pary jedнопłciowe mogły zawierać...

Prawa ważne dla społeczności

Wszystkie prawa przysługujące małżeństwom są dla społeczności ważne. Nawet z pozoru najmniej znaczące prawo, prawo do zmiany nazwiska, było istotne aż dla 72 proc. badanych osób. ↘

Prawa najważniejsze dla zainteresowanych:

Moja partnerka jest w ciąży i w czerwcu przyjdzie na świat nasza córka. (...) nie jestem i nigdy nie będę prawnym opiekunem dziecka. W razie śmierci mojej partnerki dziecko mi po prostu zabierają, bo jestem według prawa obcą osobą. Nikt nie pomyśli o związku, jaki nas będzie łączył, że tak naprawdę jestem rodzinną dla tego malucha. Dziecko zostanie oddane do domu dziecka. Gdy o tym myślę, ogarnia mnie panika i strach. W miarę rozwoju naszej córki dojdą kolejne utrudnienia – jako osoba „obca” będę miała problem, żeby wymieniać się z moją partnerką obowiązkami – zebrania w szkole, wizyty u lekarza, podejmowanie szybkich decyzji itp., itd.

Magda

Beata Lipska i Kamila Mańkowska wraz synem Julianem są jedną z pierwszych rodzin jednoptciowych w Polsce, które opowiedziały o sobie publicznie. Wobec braku rozwiązań prawnych i nieprzychylnego stosunku polskich władz do uregulowania statusu par jednoptciowych zdecydowały się na wyjazd do Wielkiej Brytanii. W lipcu 2016 roku zawarły tam związek małżeński.

Ich historia opowiedziana jest w filmie *Artykuł osiemnasty* → art18.pl

Co zmienia i co daje wprowadzenie równości małżeńskiej?

I ślubuję ci miłość, wierność i uczciwość małżeńską...

Równość małżeńska a prawo

Równość małżeńska to jedynie umożliwienie zawarcia związku małżeńskiego (dokładnie takiego, o jakim mowa jest obecnie w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym) parom osób tej samej płci. Wszystkie przysługujące w Polsce małżonkom prawa i nałożone na nich obowiązki objęłyby także jednopłciowe pary małżeńskie.

W takim kontekście uchwalenie ustawy o związkach partnerskich zamiast małżeństw to zadanie dość karkołomne – uwzględnienie w przepisach nowej kategorii, jaką byłyby „związki partnerskie” wymagałoby nowelizacji dziesiątek ustaw i rozważenia, w jaki sposób uregulować sytuację partnerów za każdym razem, gdy w przepisach mowa jest o małżonkach czy członkach rodziny. Ciężko też rozstrzygnąć, które prawa miałyby przysługiwać partnerom, a które wyłącznie małżonkom – czy pracownikowi sprawującemu opiekę nad chorym partnerem powinien należeć się zasiłek opiekuńczy? Czy podatniczka powinna mieć możliwość rozliczania się wspólnie z partnerką?

Których praw i dlaczego tych, a nie innych, mielibyśmy odmówić parom jednopłciowym?

Równość małżeńska a społeczeństwo

Zawarcie małżeństwa to zabezpieczenie dla już istniejących par. Nieformalne związki rozpadają się szybciej, bez względu na płeć partnerów¹², a w przypadku par jednopłciowych to nie tylko konsekwencja braku szeregu zabezpieczeń prawnych, lecz również wypadkowa innych czynników, takich jak większe ryzyko stresu związane z dyskryminacją ze względu na orientację. Podkreśla to Polskie Towarzystwo Seksuologiczne w swoim stanowisku w sprawie związków i rodzicielstwa osób homoseksualnych i biseksualnych¹³.

Wprowadzenie równości małżeńskiej jest jasnym komunikatem: pary jednopłciowe istnieją, dostrzegamy je, wspieramy tak samo jak inne rodziny – wszystkie pary są równe. Zawieranie małżeństw w urzędach stanu cywilnego, huczne wesela lub kameralne przyjęcia i wszelkie inne konsekwencje otwarcia formalnych związków dla partnerów tej samej płci uzmysławiają reszcie społeczeństwa, że pary jednopłciowe mają takie same potrzeby i marzenia jak inni.

Zabezpieczenie podstawowych praw

Obecnie pary jednopłciowe nie mają gwarancji ochrony swoich praw. Przypomnijmy kilka najbardziej wyrazistych przykładów:

- brak możliwości pochówku i gwarancji dziedziczenia na prawach osoby bliskiej (jak rodzina),
- brak gwarancji dostępu do informacji medycznej i podejmowania decyzji o leczeniu,
- brak możliwości adopcji biologicznego dziecka partnera lub partnerki i adopcji zewnętrznej,
- brak wspólnoty majątkowej i możliwości składania wspólnego rozliczenia podatkowego,
- brak możliwości objęcia partnera lub partnerki ubezpieczeniem zdrowotnym,
- brak praw do świadczeń przyznawanych osobom opiekującym się ciężko chorym małżonkiem.

¹² D. Majka-Rostek, *Związki homoseksualne. Studium socjologiczne*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2008, [za] L. A. Kurdek, *Differences between Heterosexual – Nonparent Couples and Gay, Lesbian and Heterosexual-Parent Couples*, Journal of Family Issues, vol. 22 (6), 2001.

¹³ Stanowisko PTS przyjęte na posiedzeniu Zarządu w dn. 28.04.2017 r.

Moja partnerka choruje i z tego powodu nie ma pracy na pełen etat, dorbabia tylko trochę. Nie ma jednak prawa do mojego ubezpieczenia zdrowotnego. Moje znajome w pracy obejmują swoich mężów ubezpieczeniem.

L i E.

Wszystkie pary są równe

Ograniczanie w Polsce możliwości wzięcia ślubu jedynie do par różnopłciowych sprzyja dzieleniu ludzi na gorzych (tych, którzy wiążą się z osobą tej samej płci) i lepszych (tych tworzących związki różnopłciowe). Każde inne rozwiązanie, które zastępuje małżeństwa, zamiast z nimi współistnieć – umowy notarialne, związki partnerskie – przyczyniać się będzie do utrwalania tego podziału.

Pary jednopłciowe były, są i będą częścią społeczeństwa, a zamykanie oczu na ich problemy nie sprawi, że znikną. Brak gotowych rozwiązań i zabezpieczeń wiąże się z trudnościami nie tylko dla osób pozostających w związkach z osobami tej samej płci, lecz również dla urzędników, lekarzy czy policjantów, którzy zmuszeni są interpretować przepisy na własną rękę, ryzykując zaskarżenie swojej decyzji. Państwo otwarte, chroniące swoich obywateli, nie odwraca wzroku od ich problemów.

Społeczeństwo jest gotowe

Większość Polaków i Polek zgadza się, by parom jednopłciowym przyznać znaczną część szczegółowych praw zarezerwowanych obecnie dla małżeństw (na przykład 60 proc. społeczeństwa przyznałoby osobom w związku jednopłciowym prawo do reprezentowania się nawzajem w sprawach formalnych¹⁴). Większość zgadza się też, że pary jednopłciowe powinny móc formalnie zawrzeć związek, choć opinie na temat tego, jaką formę prawną należy wybrać, są podzielone. Warto zaznaczyć, że wśród osób LGBT+ różnica między poparciem dla związków partnerskich a poparciem dla równości małżeńskiej jest zaledwie kilkuprocentowa¹⁵. Należy zatem starać się o wprowadzenie równości małżeńskiej, która najbardziej odpowiada potrzebom samej społeczności LGBT+.

14 Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, *Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce. Raport z badań*, Warszawa 2015.

15 Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, *Społeczność LGBTQIA w Polsce. Raport z badań*, Warszawa 2015.

© foto: Bartosz Straszewski

Jacek i Andrzej Kacprzak-Kubiński w 2010 roku przeprowadzili się do Brighton (Wielka Brytania), gdzie zawarli związek partnerski, a po zmianach w brytyjskim prawie również małżeństwo. W 2013 roku w wyniku adopcji zostali ojcami dwóch synów – Adama i Brandona.

Ich historia opowiedziana jest w filmie *Artykuł osiemnasty* → art18.pl

Korzyść dla dzieci

Zgodnie z wcześniej wspomnianym stanem prawnym, dzieci wychowywane w związkach jedнопłciowych nie mają zagwarantowanej dostatecznej ochrony ze strony państwa, ponieważ formalnie rodzicem może być tylko jedna osoba z pary jedнопłciowej. Rodzic społeczny jest w świetle prawa osobą obcą, nie może podjąć żadnej prawnie usankcjonowanej decyzji dotyczącej losów dziecka, dziecko nie dziedziczy po nim, nie otrzyma też od niego prawnie ustanowionych i zabezpieczonych alimentów¹⁶. Najjaskrawiej obrazuje to sytuacja śmierci rodzica (biologicznego lub adopcyjnego): dziecko nie tylko przeżywa silne emocje związane ze stratą najbliższej osoby, ale także – w skrajnych przypadkach – może ono trafić do instytucji opiekuńczych, mimo że rodzic społeczny jest w stanie się nim zaopiekować.

Warto również zwrócić uwagę na sytuację osób przechodzących procedurę uzgodnienia płci, pozostających w związkach małżeńskich. Ponieważ polskie prawo nie przewiduje możliwości przekształcenia małżeństwa różнопłciowego w małżeństwo jedнопłciowe, praktyką stosowaną w takich przypadkach jest rozwód. Dochodzi więc do rozbicia rodziny, zupełnie niezrozumiałego z punktu widzenia dziecka, które się w niej wychowuje. **Wprowadzenie równości małżeńskiej zapobiegłoby rozwodom w już istniejących małżeństwach.**

Bezpieczne i szczęśliwe dzieci to bezpieczne i szczęśliwe społeczeństwo. Brak codziennych trudności, które zmuszone są pokonywać dzieci wychowywane przez pary jedнопłciowe, bez wątplenia wpłynie pozytywnie na ich rozwój i przyszłe życie.

Równość z korzyścią dla wszystkich

Wprowadzenie równości małżeńskiej to korzyści dla całego społeczeństwa, nie tylko dla osób w parach jedнопłciowych. Te osoby są przecież córkami, ojcami, braćmi i siostrami, wujkami, dziadkami, wnuczkami, przyjaciółkami, sąsiadami, współpracownikami... Wykluczenie dotyczy nie tylko samych wykluczanych, ale wpływa negatywnie również na ich bliskich.

Należy pamiętać, że osoby tworzące związki jedнопłciowe znajdują się w każdej grupie zawodowej. To pracownicy, którzy czując, że naprawdę są częścią społeczeństwa, chętniej zostaną w kraju, będą z przekonaniem wykonywać swój zawód¹⁷, zrezygnują z myślenia o emigracji „za równym traktowaniem”. W końcu płacą podatki i stosują się do wszystkich praw, które dotyczą polskich obywateli.

Badania wskazują, że uznanie małżeństw osób tej samej płci pozytywnie wpływa na gospodarkę¹⁸, a jej rozwój działa przecież na korzyść nas wszystkich. Wiedzą to małe firmy i wielkie korporacje – ciągle rośnie liczba przedsiębiorstw, które otwarcie popierają zrównanie praw par różнопłciowych, myśląc zarówno o swoich klientach, jak i pracownikach. Są wśród nich m.in.: Visa, Apple, Microsoft, Coca-Cola, PepsiCo, Amazon, GAP, Colgate-Palmolive Company, Google, Facebook, Royal Bank of Scotland, Accenture, IBM, Cisco czy Walt Disney¹⁹.

Planując ze sobą wspólne życie tak na poważnie, myślę, że bierze się odpowiedzialność za tę drugą osobę, ale chciałoby się też mieć prawo do rozmowy z lekarzem w razie potrzeby, do wspólności majątkowej, do dziedziczenia, rozliczania podatków, wzięcia kredytu itp., itd.

Natalia i Iwona

16 M. Abramowicz, J. Mizielińska, A. Stasińska, *Rodziny z wyboru w Polsce. Życie rodzinne osób nieheteroseksualnych*, Warszawa 2014, str. 114.

17 LGBT Business Forum, *Włączanie polityki równościowej szansą na rozwój w dobie kryzysu. Raport z badań*, LGBT Business Forum, Warszawa 2015.

18 The Williams Institute, UCLA School of Law, <http://williamsinstitute.law.ucla.edu/category/research/economic-impact-reports>

19 *Employer Amicus Brief (Obergefell v Hodges)*, <http://pl.scribd.com/doc/257794356/Employer-Amicus-Brief-Obergefell-v-Hodges>

Chciałam pomagać moim homoseksualnym przyjaciołom, wpływając na ich rodziców. Ale teraz wiem, że rodzicom też jest potrzebna pomoc. Oni czasem nie są winni temu, że nie akceptują swoich dzieci, to środowisko na nich tak oddziałuje. (...)

Łatwiej pomagać, gdy sprawa nas osobiście nie dotyczy, możemy wtedy pokazać, jacy jesteśmy ludzcy. Dużo trudniej, kiedy trzeba przyznać, że to jest nasza historia i nasze życie. To my jesteśmy rodzicami lesbijki lub geja. (...) Myślę, że ludzie nie zdają sobie sprawy – jak ja kiedyś – że osoby nieheteroseksualne potrzebują sojuszników.

Aneta Dekowska, mama lesbijki

Fragment książki *Rodzice, wyjdźcie z szafy!*

Rozmowy Wiktorii Beczek z rodzicami osób LGB.

Jak rozmawiać o równości małżeńskiej?

Pytania i odpowiedzi

Z publicznych i prywatnych dyskusji na temat równości małżeńskiej można wyodrębnić kilka przykładów zgłaszanych wobec niej wątpliwości. Zaprezentowane pytania i odpowiedzi są minipodręcznikiem dla osób chcących wziąć udział w takich rozmowach.

✘ **Małżeństwo to związek kobiety i mężczyzny, polska Konstytucja jasno o tym mówi.**

♥ Małżeństwo to miłość, wzajemne wsparcie i zaufanie. Płeć partnerów nie ma tu znaczenia. Związki osób tej samej płci, z pozoru inne, opierają się na podobnych wartościach co związki różnopłciowe. Są zobowiązaniem między partnerami przed rodziną i społeczeństwem, a ponieważ wszyscy obywatele są równi²⁰, mają również takie samo prawo do szczęścia i radości z ceremonii ślubnej. Nie istnieją żadne powody, dla których szczęście par jednopłciowych miałyby się kłócić z polskim prawem.

W dyskusji na temat możliwości wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce często mówi się, że to niemożliwe, bo zgodnie z art. 18 Konstytucji, „małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”. Rozstrzygnięcie sporu prawnego wokół art. 18 nie jest zadaniem dla społeczności LGBT+ – równość małżeńska ma odpowiednie poparcie społeczne. Kiedy pojawi się wola polityczna, żeby zapewnić parom jednopłciowym równe prawa, to do parlamentarzystów będzie należało ustalenie tego, czy niezbędna jest zmiana Konstytucji, czy też wystarczy nowelizacja Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

20 Art. 32 Konstytucji RP.

✘ **Małżeństwo to również, a może przede wszystkim, prokreacja, a przecież w związkach jednopłciowych dzieci nie będzie.**

♥ Posiadanie dzieci albo zobowiązanie się do prokreacji nie jest warunkiem zawarcia ślubu, poza tym parom bezdzietnym nie odbiera się statusu małżeńskiego. Co więcej, pary jednopłciowe miały, mają i będą miały dzieci: są przecież rodzicami biologicznymi, adopcyjnymi, radzą sobie dzięki procedurze in vitro i innym metodom. Szacuje się, że w Polsce kilkadziesiąt tysięcy dzieci wychowuje się w rodzinach tworzonych przez pary jednopłciowe²¹.

Wprowadzenie równości małżeńskiej przysłuży się po części ich dobru: należą się im wszak takie same zabezpieczenia prawne i społeczne, jakie przysługują wszystkim dzieciom, których rodzice wzięli ślub. Ponadto, jeśli znikną tego rodzaju różnice i problemy, więcej tęczywych rodzin będzie się decydowało na potomstwo, co przyczyni się do zwiększenia liczby nowych obywateli i obywaterek Polski.

21 M. Zima (red.), *Tęczowe rodziny w Polsce. Prawo a rodziny lesbijskie i gejowskie. Raport 2009*, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2010.

✘ Pary jedнопłciowe nie potrzebują małżeństw, mają już wszystko, czego im potrzeba.

♥ Niewiele spraw można załatwić umowami i upoważnieniami notarialnymi. Ich sporządzenie wymaga czasu, pieniędzy, wiedzy, determinacji oraz dostępu do prawnika. Nie ma ponadto gwarancji, że będą respektowane.

W polskim prawie nie istnieją przepisy, w których pary jedнопłciowe są wspomniane bezpośrednio, mówi się jedynie o „osobach pozostających we wspólnym pożyciu”. Urzędnik czy lekarz mogą po prostu nie potraktować pary jedнопłciowej za takie osoby albo za rodzinę i żadna umowa nic tu nie zmieni. Jednak przede wszystkim osoby, które podpisały umowę partnerską i udzieliły sobie wzajemnych pełnomocnictw, są dla siebie nadal osobami obcymi w świetle polskiego prawa.

Tam, gdzie przepisy uzależniają konkretne uprawnienia od formalnego statusu małżonka, tam podpisanie umowy nic nie zmienia. Na przykład prawo do pochówku przysługuje tylko małżonkom i członkom rodziny spokrewnionym ze zmarłym.

Śmierć ukochanej osoby jest trudna i bolesna, a może stać się jeszcze gorsza, gdy wiąże się z koniecznością zapłacenia wysokiego podatku od spadku (na przykład od odziedziczonej części wspólnego mieszkania) czy zachowku dla członków rodziny zmarłego partnera/partnerki. W tej kwestii nie pomoże żaden testament, ponieważ kwestie podatku czy zachowku są uregulowane ustawowo (podatku od spadku nie płaci małżonek i najbliższa rodzina).

Poza tym chodzi też o godne traktowanie wszystkich osób. Absurdalne propozycje takie, jak na przykład „para jedнопłciowa może założyć firmę, aby móc składać wspólne deklaracje podatkowe” prowadzą tylko i wyłącznie do utrzymania stanu nierówności i niższego statusu takich par.

✘ Byle nie adoptowali dzieci!

♥ Pary jedнопłciowe już wychowują dzieci. Brak możliwości adopcji dziecka przez drugiego rodzica to brak ochrony dla takich rodzin, próba zaczarowania rzeczywistości i zamykanie oczu na problemy dzieci w nich wychowywanych.

Dodatkowo badacze są zgodni: dzieci dorastające w takich rodzinach są zdrowe i odpowiednio się rozwijają²². Odnotowuje się także, że są bardziej żyte z rodzicami niż w rodzinach heteroseksualnych²³.

Zdaniem samych zainteresowanych²⁴ w rodzinach, w których dzieci wychowywane są przez pary jedнопłciowe, więcej się rozmawia, co sprzyja tworzeniu silnych więzi między rodzicami a dziećmi. Dziecku trzeba objaśniać różnice, które zauważa i które go dotyczą. W rodzinie trzeba ustalać sposób postępowania wobec instytucji i innych ludzi. To, co w rodzinie typowej toczy się naturalnie, tu wymaga namysłu, podejmowania decyzji i dokonywania wyborów²⁵.

22 M. Abramowicz, J. Mizielińska, A. Stasińska, *Rodziny z wyboru w Polsce. Życie rodzinne osób nieheteroseksualnych*, Warszawa 2014, [za:] Patterson, 1994; Tomalski 2007; Gartrell, 2010.

23 Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, *Społeczność LGBTQIA w Polsce. Raport z badań*, Warszawa 2015.

24 *tamże*.

25 M. Abramowicz, J. Mizielińska, A. Stasińska, *Rodziny z wyboru w Polsce. Życie rodzinne osób nieheteroseksualnych*, Warszawa 2014, [za:] Crouch et al., 2014.

✘ **Równość małżeńska źle wpłynie na pary różnopłciowe – mniej osób będzie brało ślub, rodzić się będzie mniej dzieci.**

♥ W krajach, w których wprowadzono równość małżeńską, nie zaobserwowano żadnych takich zmian. Wprowadzenie małżeństw jednopłciowych nie spowodowało ani mniejszej liczby poczętych dzieci, ani nie zmniejszyło liczby zawieranych małżeństw różnopłciowych.

W wielu rozwiniętych krajach liczba zawieranych małżeństw spada, a liczba rozwodów wzrasta, jest to jednak trend zmian społecznych, który rozpoczął się na długo przed wprowadzeniem praw dla par jednopłciowych i nie ma żadnego związku z równością małżeńską²⁶. Ciężko zresztą wyobrazić sobie, by małżeństwo różnopłciowe zdecydowało się nie mieć dzieci z powodu rozwiązań prawnych, które jego bezpośrednio nie dotyczą.

✘ **Najlepiej zlikwidować małżeństwa, zostając przy jakiejś formie umów lub związków.**

♥ Czy zniesienie instytucji małżeństwa jest obecnie w ogóle możliwe? I czemu miałyby ona zostać zniesiona? Prawo do zawarcia małżeństwa jest prawem człowieka, gwarantowanym od lat nie tylko przez prawo polskie, ale także przez szereg aktów prawa międzynarodowego. Przysługuje wszystkim kobietom i mężczyznom w wieku małżeńskim.

Zamiast likwidować, lepiej dać wszystkim wolność wyboru. Decyzja o zawarciu małżeństwa i sam ślub należą do najważniejszych momentów w życiu prawie każdej osoby. Poza tym wyjątkowa celebrowanie tego dnia jest również mocno zakorzeniona w polskiej tradycji. Związki partnerskie lub umowy cywilno-prawne nie są ponadto zastępstwem dla tradycyjnie rozumianych małżeństw, ale ich alternatywą.

Wprowadzenie równości małżeńskiej nie zmusi nikogo do wiązania się z osobą tej samej płci, nie wykluczy również możliwości zawarcia związku partnerskiego lub innego sposobu formalizacji związku. Wszystko jest kwestią wyboru.

✘ **Są ważniejsze sprawy niż równość małżeńska, to tylko temat zastępczy.**

♥ Zajęcie się równością małżeńską nie sparaliżuje prac parlamentu. Każda osoba ma inne priorytety i byłoby trudno uzgodnić taką hierarchię spraw, by załatwić je we „właściwej” kolejności. Na szczęście posłowie i posłanki mogą zajmować się wieloma kwestiami równocześnie.

Temat związków jednopłciowych jest natomiast interesujący dla mediów, dlatego można odnieść wrażenie, że gdy kwestia ta podnoszona jest przez polskich polityków zamiera reszta sejmowych prac. Warto jednak pamiętać, że bez względu na obraz wyłaniający się z mediów, Sejm i Senat pracują w tym czasie w zwyczajnym trybie.

Bywa, że równość małżeńska jest uznawana za „temat zastępczy” również wewnątrz społeczności LGBT+. Podkreśla się chociażby, że są ważniejsze kwestie: prawo antydyskryminacyjne, problem przemocy, edukacja, działalność pomocowa itd. Jednak właśnie po to istnieją różne organizacje, skupione na różnych dziedzinach – ich działania się wzmacniają, nie wykluczają.

Równość małżeńska może się także przyczynić do rozwiązania lub złagodzenia innych problemów. Na przykład dzięki zabezpieczeniom prawnym poprawi się sytuacja ekonomiczna par albo też zwiększy się widoczność osób nieheteroseksualnych lub transpłciowych, co sprawi, że przestaną one uchodzić za obcych.

26 W. N. Eskridge, D. R. Spedale, *Marriage and Divorce rates after the registered partnership laws*, [w:] „Gay Marriage: for Better or for Worse? What We've Learned from the Evidence”, Oxford University Press, Oxford 2006.

✘ Na równości małżeńskiej ucierpią przede wszystkim dzieci.

♥ Wręcz przeciwnie. W sytuacji, w której dziecko wychowują dwie osoby tej samej płci, polskie prawo uznaje za rodzica tylko jedną z nich. Prowadzi to do wielu problemów w codziennym życiu, na przykład gdy jeden z ojców nie zostaje za niego uznany w przedszkolu, szpitalu czy urzędzie. Do najbardziej dramatycznych sytuacji dochodzi, gdy uznany prawnie rodzic umiera, a dziecko „dla własnego dobra” zostaje odebrane mamie lub tacie i trafia do dalszej rodziny lub instytucji opiekuńczych.

Brak równości przyczynia się również do zwiększenia liczby rozwodów, które zwyczajowo biorą osoby transpłciowe przechodzące procedurę uzgodnienia płci, co również odbija się na ich dzieciach.

Pytając o dzieci, warto też pamiętać o młodych osobach nieheteroseksualnych lub transpłciowych. Jak wskazują badania, są one szczególnie narażone na agresję, przemoc i stygmatyzację społeczną, a tym samym częściej niż ich rówieśnicy chorują na depresję i mają myśli samobójcze. Według badań przeprowadzonych przez polskie organizacje LGBT+, 63 proc. nastolatków bi i homoseksualnych myślało w ostatnim czasie o samobójstwie. Dla porównania odsetek ten wyniósł 12 proc. dla całej młodzieży²⁷. W USA stwierdzono, że dzięki wprowadzeniu równości małżeńskiej w 2015 roku aż o 7 proc. zmniejszył się odsetek prób samobójczych wśród nastolatków LGBT+. Szacuje się, że co roku oznacza to 134 000 mniej prób samobójczych²⁸.

Równość małżeńska pomaga zmienić sposób postrzegania społeczności, podnosi poziom społecznej akceptacji i stanowi jasny sygnał ze strony państwa, że szacunek i równe traktowanie należą się wszystkim, a w społeczeństwie nie ma przyzwolenia na dyskryminację.

Wprowadzenie równości małżeńskiej wraz z towarzyszącymi przepisami o rodzicielstwie zapewniłoby większą stabilność i bezpieczeństwo dzieciom wychowywanym w związkach jednopłciowych i przyczyniło się do tworzenia bardziej otwartego społeczeństwa.

Więcej rozmawiamy z dziećmi, by je przygotować na to, co może się wydarzyć. Rozmowa pogłębia kontakt między nami. Rozmowy nasze są osobiste, nie tylko powierzchowne.

Osoba uczestnicząca w badaniu

W całej społeczności rozmawia się więcej, więcej czasu poświęca się relacjom. Staramy się bardziej, bo mamy trudniej. Nie mamy wzorców, więc musimy wszystko wypracować od nowa i trzeba to negocjować cały czas.

Osoba uczestnicząca w badaniu

²⁷ M. Makuchowska, M. Pawłęga (red.), *Sytuacja społeczna osób LGBT. Raport za lata 2010 i 2011*, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2012; J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza Społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków*, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2011.

²⁸ J. Ralfman, E. Moscoe, S. Bryn Austin, et al., *Difference-in-Differences Analysis of the Association Between State Same-Sex Marriage Policies and Adolescent Suicide Attempts*, *JAMA Pediatr.*, vol. 171 (4), 2017.

✘ Małżeństwo zawsze było takie jak dziś i nic nie powinno go zmieniać.

♥ Słowo „zawsze” użyte w odniesieniu do małżeństwa jest ryzykownym stwierdzeniem – w samej tylko historii Europy znaczenie małżeństwa zmieniało się niejednokrotnie. Na przestrzeni wieków zdążyło być ono symbolem sojuszu rodzinnego lub politycznego, skupiało się jedynie na prokreacji, bywało wyłącznie świeckie albo tylko religijne, a na początku istnienia wiary chrześcijańskiej miało służyć jedynie zaspokojeniu potrzeb seksualnych. Aż do roku 1917 religia katolicka uznawała, że dziewczynki mogą brać ślub już w wieku 12 lat, natomiast miłość jako powód zawarcia małżeństwa pojawiła się dopiero po zmianach społecznych w XVII wieku²⁹. Instytucja małżeństwa nigdy zatem nie była taka jak dziś, ponieważ ewoluuje.

Pary jedнопłciowe nie chcą nadawać instytucji małżeństwa nowego sensu czy nowej formy – pragną jedynie mieć do niej równy dostęp.

✘ Religia zakazuje małżeństw jedнопłciowych!

♥ To nieprawda. Wiele Kościołów i wspólnot religijnych na całym świecie udziela ślubów lub innych form błogosławieństwa parom jedнопłciowym. Są to między innymi Kościół anglikański w Wielkiej Brytanii, wspólnoty wchodzące w skład Kościoła ewangelickiego w Niemczech, Kościoły narodowe w krajach skandynawskich, a także wspólnoty protestanckie, żydowskie i buddyjskie w wielu krajach Ameryki Północnej, Europy i Azji.

Mimo że małżeństwa osób tej samej płci nie są uznawane przez Kościół katolicki, kilkakrotnie doszło do udzielenia błogosławieństwa takim związkom przez księży w Niemczech i na Malcie.

✘ Związki partnerskie w zupełności wystarczą.

♥ „Nikt nie pisze piosenek o związkach partnerskich”³⁰. Faktycznie, w związkach partnerskich brakuje nie tylko niektórych praw przysługujących parom małżeńskim (str. 9), ale także dumy i godności. Jeśli są one jedyną możliwością formalizacji związku dla par jedнопłciowych, stają się formą dyskryminującą. W ten sposób umniejsza się relacje łączące osoby tej samej płci, dzieli się pary na mniej i bardziej wartościowe. Związki partnerskie mogą być doskonałym uzupełnieniem małżeństw, pod warunkiem że decyzja, czy lepszy jest taki związek, czy też ślub, będzie należała do każdej pary. Kwestia wyboru to kwestia godności.

Tiffany i Mike Newman na Narodowym Marszu Równości w Waszyngtonie 9 października 2009 roku. Na transparentie napis: „Nasze małżeństwo też było kiedyś nielegalne!”. Małżeństwa międzyrasowe zostały zalegalizowane w Stanach Zjednoczonych dopiero w 1967 roku, po wyroku Sądu Najwyższego. Małżeństwa par osób tej samej płci wprowadzono natomiast w 2015 roku.

³⁰ Beth Robinson, amerykańska aktywistka na rzecz równości małżeńskiej.

²⁹ Małżeństwo niejedno ma imię, rozmowa z Jakubem Urbanikiem, Magazyn Replika, nr 51/2014.

✘ Równość małżeńska umniejsza znaczenie małżeństw.

♥ Trudno odpowiedzieć na zarzut o umniejszenie znaczenia małżeństwa, ponieważ przedstawiające go osoby rzadko wyjaśniają, na czym owo „umniejszenie” miałoby polegać. Można tylko przypuszczać, że w oczach tych osób związki jedнопłciowe są w jakiś sposób gorsze niż związki osób różnej płci, dlatego zrównywanie ich w oczach prawa uwłacza małżeństwom.

Podobne poglądy wyrażano w dyskusji o równouprawnieniu kobiet lub w trakcie przyznawania praw osobom czarnoskórym w Stanach Zjednoczonych – w obydwu wypadkach obawy te się nie sprawdziły, a teraz, z perspektywy czasu, zarzuty takie brzmią jak przejaw silnych uprzedzeń i zaprzeczanie prawom człowieka.

Warto przypomnieć powiedzenie „żyj i daj żyć innym”. Zakaz zawierania małżeństw przez pary jedнопłciowe wprost zaprzecza temu przesłaniu i niesie zgoła inny przekaz: „żyj tak, jak mnie się podoba” – w ukryciu, w sposób niewidoczny dla prawa i społeczeństwa.

Równość małżeńska nie polega na tym, by odebrać coś małżeństwom różнопłciowym, oddając to parom jedнопłciowym w ramach wyrównania. Pozwala po prostu wszystkim parom na to, żeby wybierały rozwiązanie odpowiednie dla siebie i żyły tak jak chcą, nie przeszkadzając innym.

✘ Małżeństwo to sprawa religii. Liczy się więc zdanie Kościołów, a w Polsce – Kościoła katolickiego.

♥ W innych państwach katolickich, takich jak Irlandia, Włochy, Hiszpania, Argentyna czy Brazylia, silna pozycja Kościoła katolickiego nie przeszkodziła we wprowadzeniu małżeństw jedнопłciowych lub związków partnerskich o takich samych prawach.

Poza tym prawo w Polsce jest świeckie. Konstytucja RP gwarantuje rozdział państwa od Kościołów, co ma odzwierciedlenie w dwóch artykułach konstytucji: „Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych(…)”³¹ oraz: „stosunki między państwem a Kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego”³².

Małżeństwo cywilne jest ceremonią świecką, która odbywa się w urzędzie stanu cywilnego w obecności uprawnionego urzędnika, leży więc w kompetencjach państwa. Zarazem żadna instytucja religijna nie może zostać zmuszona do udzielenia ślubu parze jedнопłciowej wbrew swojej doktrynie.

✘ Polacy i Polki są konserwatywni, społeczeństwo nie jest gotowe na zmiany.

♥ Tradycja to stały element polskiej kultury. Nikt się zatem nie spodziewa, że poszanowanie dla tradycji osłabnie w nadchodzących latach. Ale na szczęście czekanie z równością małżeńską do czasu, gdy zmiany takie nadejdą, nie jest konieczne. Już teraz prawie 40 proc. mieszkańców i mieszkanki Polski popiera całkowitą równość małżeńską³³, a ponad połowa polskiego społeczeństwa przyznałaby związkowi jedнопłciowym niemal wszystkie prawa małżeńskie³⁴.

Nie mówimy zatem o idei sprzecznej z postawami i wartościami społecznymi. Ponadto żadna reforma prawna nie uzyskała stuprocentowego poparcia przed jej wprowadzeniem.

Należy też wskazać, że postulat równości małżeńskiej jest postulatem konserwatywnym: chodzi przecież o wzmocnienie związku. Społeczeństwu powinno zależeć, aby pary tej samej płci mogły sformalizować swój związek, dzięki czemu ich relacja będzie trwalsza, stabilniejsza, a także rozpoznana przez otoczenie.

33 Sondaż IPSOS dla OKO.press, 19–21 czerwca 2017 r.

34 Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, *Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce. Raport z badań*, Warszawa 2015.

31 Art. 25 ust. 2 Konstytucji RP.

32 Art. 25 ust. 3 Konstytucji RP.

Czas na działanie! Co możesz zrobić dla równości małżeńskiej?

Niezależnie od tego ile masz czasu, możesz się włączyć w działania na rzecz równości małżeńskiej w Polsce. Tylko działając razem, osiągniemy cel.

Po pierwsze – rozmawiaj

Rozmawiaj, mów otwarcie, na czym ci zależy. Wspieraj społeczność i postulaty zrównania praw w codziennych rozmowach. Okazuj wsparcie swoim znajomym, dzieciom, osobom, z którymi pracujesz. Jest duża szansa, że znasz osobę nieheteroseksualną lub transpłciową, nawet jeśli o tym nie wiesz.

Jeśli chcesz zawrzeć w przyszłości związek małżeński z osobą tej samej płci poproś dziadków, rodziców, znajomych, żeby opowiedzieli, jak poznali miłość swojego życia. Podpytaj, jak wyglądał dzień ich ślubu? Co wtedy czuli? Jeśli go planują, niech opiszą swoje plany. Wyjaśnij, że dla ciebie możliwość zawarcia małżeństwa jest równie ważna, że też chcesz kiedyś wspominać ten dzień.

Bądź na bieżąco

Polub naszą stronę na Facebooku: [fb.com/miloscniewyklucza](https://www.facebook.com/miloscniewyklucza) i strony innych organizacji (str. 35). Śledź posty, lajkuj je i podawaj dalej. Jesteś najlepszym ambasadorem sprawy wśród swoich znajomych.

Podziel się pomysłem lub historią

Masz pomysł, jak wspólnie działać na rzecz równości małżeńskiej? Jeśli tak, koniecznie podziel się nim z nami.

Napisz do nas, czym jest dla ciebie równość małżeńska i dlaczego jest dla ciebie ważna. Osobiste historie są świetnym materiałem do działań rzeczniczych, które prowadzimy.

Pisz na adres: kontakt@mnw.org.pl

Żyj w zgodzie ze sobą

Żyj otwarcie, w zgodzie ze sobą, mów o rzeczach, w które wierzysz i czerp z tego dumę. Broń wartości, które są dla ciebie ważne, poproś znajomych z pracy, żeby przestali opowiadać homofobiczne dowcipy. Należysz do społeczności? Poznanie jednej nieheteroseksualnej lub transpłciowej osoby przekłada się na duży wzrost poparcia dla równości małżeńskiej. Jeżeli przy znajomych będziesz otwarcie okazywać uczucie osobie, z którą jesteś w związku, możesz dużo zmienić.

Pisz do RPO

Doświadczasz lub jesteś świadkiem nierównego traktowania ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową? Napisz skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich:

- opisz sytuację (może być językiem potocznym),
- w podpisie umieść imię, nazwisko i adres (jeżeli nie chcesz, Rzecznik nie będzie ujawniał Twoich danych),
- wyślij wiadomość na adres biurorzecznika@brpo.gov.pl.

Dzięki takim zgłoszeniom Rzecznik poznaje skalę dyskryminacji osób LGBT+ i może podjąć interwencję. Pomóż mu działać.

Zaangażuj się

Jeśli masz czas i chcesz się zaangażować, dołącz do nas! Wyślij wiadomość na wolontariat@mnw.org.pl i napisz, w jaki sposób chcesz wspomóc działania na rzecz równości.

Organizacje i grupy działające na rzecz praw osób LGBTQ+ są w wielu miejscach w Polsce (str. 35). Pamiętaj, że możesz nas wesprzeć również zdalnie.

Sprawdź, jakie wydarzenia tematyczne dzieją się w okolicy i bierz w nich udział. Chodź na Parady i Marsze Równości, noś przypinki, weź na demonstrację tęńczową flagę – te gesty sprawią, że naszej obecności nie będzie można pomijać milczeniem.

Dorzuć się do sprawy

Wesprzyj finansowo Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza. Dzięki przekazywanym przez Ciebie funduszom możemy działać niezależnie od sytuacji politycznej.

Wpłać jednokrotnie, a najlepiej ustaw stałe zlecenie. Nawet 10 czy 20 zł miesięcznie to spora cegiełka na rzecz równości małżeńskiej.

Wejź na mnw.org.pl/wspieram i sprawdź, jak możesz to zrobić.

Dane do przelewu:

Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza
ul. Kolejowa 47A/69, 01-210 Warszawa
Bank BGŻ BNP Paribas
61 2030 0045 1110 0000 0357 3360
Tytułem: *Darowizna na cele statutowe*

Uwaga! Taką darowiznę możesz odliczyć od podatku dochodowego³⁵.

³⁵ poradnik.ngo.pl/darowizny

Przełącz 1 procent na Miłość

Przełącz nam 1% swojego podatku w rozliczeniu rocznym. Od 2009 roku pracujemy na rzecz par jednopłciowych i całej społeczności LGBTQ+ w Polsce. Wspierając nas, nie tylko pomagasz słusznej idei, lecz również współuczestniczysz w dobrze zaplanowanych i profesjonalnie przeprowadzonych działaniach. Więcej informacji i instrukcja mnw.org.pl/1procent

Jesteś w związku różnopłciowym? Chciecie wesprzeć równość małżeńską?

Możecie ogłosić, że wstrzymujecie się z ceremonią do momentu, kiedy w Polsce zostanie wprowadzona równość małżeńska.

Jeśli nie chcecie czekać:

- Poproście nas o niebieskie przypinki „Małżeństwa dla wszystkich”, wepnijcie je na ślubie i wyślijcie swoje zdjęcie na adres kontakt@mnw.org.pl lub na nasz FB z [#równoscmałżeńska](https://www.facebook.com/rownoscmałżeńska). Napiszcie kilka zdań o tym, dlaczego popieracie równość małżeńską.
- Powiedzcie gościom, że chcecie przeżyć taką chwilę na ślubie zaprzyjaźnionej pary jednopłciowej. To wielki gest solidarności. Na pewno nie przejdzie niezauważony.

Bardzo cieszymy się z naszej ceremonii, chociaż żałujemy, że nie wszystkie Polki i Polacy mają prawo skorzystać z takiego rozwiązania. Uważamy, że wszystkie rodziny powinny mieć te same prawa. Jesteśmy zwolennikami pełnej równości małżeńskiej, a więc także respektowania praw polskich par jednopłciowych. Zawsze będziemy wspierać ruchy działające na ich rzecz.

Ślub Aleksandry Wiszowatej-Drozdzy i Łukasza Drozdy odbył się 18 lipca 2015 r. w Pałacu Ślubów w Warszawie

MAŁŻEŃSTWA
DLA WSZYSTKICH

Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza

miłość
nie wyklucza
STOWARZYSZENIE

Jesteśmy organizacją pozarządową i działamy na rzecz wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce. Naszym celem jest umożliwienie zawierania małżeństw wszystkim osobom bez względu na orientację psychoseksualną i tożsamość płciową.

Wierzymy, że pełna równość to małżeństwa dla wszystkich.

Wierzymy, że wszystkie rodziny mają prawo do szczęścia, bezpieczeństwa i szacunku.

Wierzymy, że miłość nie wyklucza.

Co robimy?

- informujemy, edukujemy, prowadzimy działania na rzecz społeczności,
- współpracujemy z innymi organizacjami i instytucjami,
- dbamy, by temat równości małżeńskiej był obecny w debacie publicznej,
- rozmawiamy ze wszystkimi, którzy chcą z nami rozmawiać.

Wesprzyj nasze działania:

Ciągłość, niezależność i rozwój naszych działań opieramy na indywidualnych wpłatach osób prywatnych, tych jednorazowych i stałych zleceniach. Regularne wpłaty finansowe to najcenniejsze wsparcie, jakie możemy od Was otrzymać.

Zrób przelew lub ustaw stałe zlecenie:

Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza
ul. Kolejowa 47A/69, 01-210 Warszawa
Bank BGŻ BNP Paribas
61 2030 0045 1110 0000 0357 3360
Tytułem: *Darowizna na cele statutowe*

Skontaktuj się z nami:

mnw.org.pl
kontakt@mnw.org.pl
wolontariat@mnw.org.pl

Dołącz do nas:

[miloscniewyklucza](https://www.facebook.com/miloscniewyklucza)
 [miloscniewyklucza](https://www.instagram.com/miloscniewyklucza)
 [milosc_nw](https://www.snapchat.com/add/milosc_nw)
 [milosc_](https://twitter.com/milosc_)

#mnw

#równośćmałżeńska

#małżeństwadlawszystkich

→ mnw.org.pl/wspieram

Nasze publikacje i opracowania

EDUKACJA I BADANIA

Orientuj się! Pakiet edu LGBT+. Warszawa 2017. Pakiet materiałów edukacyjnych o tematyce LGBT+ skierowany do młodych osób i opracowany z ich udziałem.

→ mnw.org.pl/orientujsie

W 2015 roku przeprowadziliśmy duże badania społeczne: postaw wobec równości małżeńskiej oraz polskiej społeczności LGBT+.

- **Postawy wobec równości małżeńskiej w Polsce. Raport z badań, Warszawa 2015.**
- **Polska społeczność nieheteronormatywna. Raport z badań, Warszawa 2016.**
- **Społeczność LGBTQIA w Polsce. Raport z badań, Warszawa 2015.**
→ mnw.org.pl/badania

STRATEGIA WPROWADZENIA RÓWNOŚCI MAŁŻEŃSKIEJ W POLSCE NA LATA 2016–2025

Dokument skierowany do wszystkich osób i instytucji, które wspierają ideę zrównania osób LGBT+ w prawie do zawierania małżeństwa i pragną prowadzić skuteczne działania na rzecz wprowadzenia równości małżeńskiej w Polsce.

→ mnw.org.pl/strategia

PRAWO

Projekt ustawy o równości małżeńskiej z uzasadnieniem. Projekt opracowany pod naszymi auspicjami przez zespół prawników i prawniczek jest gotowy do wprowadzenia pod obrady Sejmu.

→ mnw.org.pl/ustawa

Komentarze naszego Zespołu Prawnego na temat obowiązujących w Polsce przepisów w kontekście praw par osób tej samej płci.

→ mnw.org.pl/prawo

Przybornik kontaktów

Inne organizacje i inicjatywy LGBT+ w Polsce

Chór Voces Gaudiae, Warszawa
voces.pl, fb.com/voces.pl

Damski Tandem Twórczy, Warszawa
dtandem.blogspot.com

Fundacja Autonomia, Małopolska
autonomia.org.pl, fb.com/autonomia.fundacja

Fundacja Kultura dla Tolerancji, Kraków
fb.com/kulturaradlatolerancji

Fundacja Równość.org.pl, Małopolska
rownosc.org.pl, fb.com/Rownosc

Fundacja Trans-Fuzja, Warszawa
transfuzja.org, fb.com/FundacjaTransFuzja

Fundacja Wolontariat Równości, Warszawa
paradarownosci.eu, wolontariatrownosci.pl
fb.com/paradarownosci

Prowincja Równości, nieformalna grupa
LGBTiP, Świętokrzyskie
provincjarownosci.pl
fb.com/provincjarownosci

Queer UW, organizacja studencka
Uniwersytetu Warszawskiego
queer.uw.edu.pl, fb.com/queeruw

Stowarzyszenie Fabryka Równości, Łódź
fabrykarownosci.com,
fb.com/FabrykaRownosci

Stowarzyszenie Grupa Stonewall, Poznań
grupa-stonewall.pl, fb.com/grupastonewall

Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa
kph.org.pl, fb.com/lgbt.kph

Stowarzyszenie Krakowski Klub Sportowy Krakery, Kraków
kkskrakersy.pl, fb.com/kkskrakersy

Stowarzyszenie Kultura Równości, Wrocław
kulturarownosci.org, fb.com/kulturarownosci

Stowarzyszenie Lambda Warszawa
lambdawarszawa.org
fb.com/lambda.warszawa

Stowarzyszenie na rzecz Osób LGBT Tolerado, Trójmiasto
tolerado.org, fb.com/toleradostowarzyszenie

Stowarzyszenie na rzecz Osób LGBTQ Pracownia Różnorodności, Toruń
spr.org.pl, fb.com/spr.lgbtq

Stowarzyszenie Queerowy Maj, Kraków
queerowymaj.org, fb.com/queerowymaj

Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób LGBT Akceptacja, Warszawa, Zielona Góra, Tarnobrzeg
akceptacja.org, fb.com/Akceptacja

Stowarzyszenie Równość Na Fali, Szczecin
fb.com/StowarzyszenieRownoscNaFali

Stowarzyszenie Tęczówka, Katowice
teczowka.org.pl
fb.com/stowarzyszenie.teczowka

Stowarzyszenie Warszawski Klub Piłki Siatkowej Volup, Warszawa
volup.pl, fb.com/Volup

Tęczowe Opole, grupa nieformalna, Opole
fb.com/teczowe.opole

Wiara i Tęcza, grupa chrześcijan LGBTQ, Katowice, Kraków, Kujawy, Lublin, Olsztyn, Poznań, Rzeszów, Trójmiasto, Warszawa
www.wiara-tecza.pl
fb.com/Wiara-i-Tecza-185009981591706

YESTeSMY, grupa spotkaniowa nieheteronormatywnych rodziców, ich dzieci oraz osób LGBT planujących rodzicielstwo
fb.com/yestesmy

Dowiedz się więcej

Portale i media

Kobiety-kobietom.com

Portal społecznościowo-informacyjny lesbijek.

Queer.pl

Portal dla osób LGBT. Publicystyka, przewodnik, kultura, serwis, ogłoszenia.

Replika

Jedyny w Polsce dwumiesięcznik zajmujący się sprawami LGBT. → replika-online.pl

Rodzinywyboru.pl

Strona projektu badawczego Instytutu Psychologii PAN.

Teczowerodziny.org

Baza wiedzy o tęczyowych rodzinach.

TeczowyPoznan.pl

Portal informacyjno-kulturalny dla wielkopolskiej społeczności LGBT+.

Film

ARTYKUŁ OSIEMNASTY film o Polsce

Artykuł osiemnasty, reż. Bartosz Staszewski.

Film dokumentalny o tym, dlaczego w Polsce nie udało się wprowadzić prawa formalizującego związki jedнопłciowe.

→ art18.pl

Strony innych inicjatyw promażeńskich

Australian Marriage Equality

australianmarriageequality.org.au

Freedom to Marry

freedomtomarry.org

Human Rights Campaign

hrc.org

Publikacje

W. Beczek, **Rodzice wyjdźcie z szafy**,

Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób LGBT Akceptacja, Warszawa 2015. → akceptacja.org

K. Brzezińska, M. Pawłęga (red.), **Poradnik prawny zawierający praktyczne odpowiedzi na pytania związane z kwestiami prawnymi dotyczącymi osób LGB**, Stowarzyszenie Lambda Warszawa, Warszawa 2014. → lambdawarszawa.org

M. Dropek, P. Wójtowicz (red.), **Dyskryminujący/dyskryminowani. LGBT w Małopolsce**, Fundacja Równość.org.pl, Kraków 2015. → rownosc.org.pl

Z. Jabłońska, P. Knut (red.), **Prawa osób LGBT w Polsce**, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2012. → kph.org.pl

P. Knut (red.), **Rodzicielstwo osób LGBT**, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2017. → kph.org.pl

P. Knut, A. Kwaśniewska, J. Lenzion, **Związki osób tej samej płci w Europie**, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2015. → kph.org.pl

D. Majka-Rostek, **Macierzyństwo lesbijek – wybrane konteksty społeczne**, Studia Socjologiczne, 4/2014 (215), str. 61. → ss.czasopisma.pan.pl

D. Majka-Rostek, **Związki homoseksualne**, Studium socjologiczne, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2008.

M. Makuchowska, M. Pawłęga (red.), **Sytuacja społeczna osób LGBT. Raport za lata 2010 i 2011**, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2012. → kph.org.pl

J. Mizieleńska, M. Abramowicz, A. Stasińska, **Rodziny z wyboru w Polsce. Życie rodzinne osób nieheteroseksualnych**, Instytut Psychologii PAN, Warszawa 2014. → rodzinywyboru.pl

J. Mizieleńska, A. Stasińska, **Prywatne jest polityczne: strategie emancypacyjne rodzin z wyboru w Polsce. Studium wybranych przypadków**, Studia Socjologiczne 4/2014 (215), str. 113. → ss.czasopisma.pan.pl

J. Mizieleńska, J. Struzik, A. Król, **Różnym głosem. Rodziny z wyboru w Polsce**, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2017.

Parents, Families and Friends of Lesbians and Gays (PFLAG), **My rodzice. Pytania i odpowiedzi rodziców gejów, lesbijek i osób biseksualnych**, K. Gajewska, K. Remin (tłum.), Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2011. → kph.org.pl

J. Pawliczak, **Zarejestrowany związek partnerski a małżeństwo**, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.

Rzecznik Praw Obywatelskich, **Równe traktowanie pacjentów – osoby nieheteroseksualne w opiece zdrowotnej**. Analiza i zalecenia. Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2014, nr 7. → rpo.gov.pl

J. Struzik (red.), **Niewidoczne (dla) społeczności. Sytuacja lesbijek i kobiet biseksualnych mieszkających na terenach wiejskich i w małych miastach w Polsce. Raport z badań**, Fundacja Przestrzeni Kobiet, Kraków 2012. → przestrzenkobiet.pl

J. Struzik (red.), **Spoza centrum widać więcej. Przeciwdziałanie dyskryminacji krzyżowej ze względu na płeć, orientację seksualną i miejsce zamieszkania. Raport z badań**, Fundacja Przestrzeni Kobiet, Kraków 2015. → przestrzenkobiet.pl

P. Tomalski, **Nietypowe rodziny. O parach lesbijek i gejów oraz ich dzieciach z perspektywy teorii przywiązania**, Wydawnictwo UW, Warszawa 2007.

M. Zima (red.), **Tęczowe rodziny w Polsce. Prawo a rodziny lesbijskie i gejowskie. Raport 2009**, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2010. → kph.org.pl

Równość małżeńska

PRZEWODNIK DLA POCZĄTKUJĄCYCH

Tekst: Wiktoria Beczek, Aleksandra Boczkowska, Oktawiusz Chrzanowski, Jan Dzierzgowski, Anna Mazurczak, Agnieszka Mulak, Hubert Sobiecki, Agata Urbanik, Sławomir Wodzyński

Konsultacje merytoryczne: Wiktor Dynarski, Anna Mazurczak

Redakcja: Aleksandra Boczkowska, Oktawiusz Chrzanowski, Aleksandra Muzińska, Agata Urbanik

Korekta: Grażyna Boczkowska

Projekt graficzny i skład: Marianna Wybieralska

Wydawca:
Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza
ul. Kolejowa 47A/69
01-210 Warszawa
kontakt@mnw.org.pl
mnw.org.pl

Wydanie drugie poprawione
Warszawa 2017
Nr ISBN 978-83-942455-6-6

Publikacja dostępna na licencji:
CC BY-SA 4.0, Creative Commons,
Uznanie autorstwa–Na tych samych warunkach
4.0 Międzynarodowe

Publikacja bezpłatna.
Wydrukowano na papierze z certyfikatem FSC.

Matronat:

QUEER^{PL}
PORTAL LUDZI LGBT

replika

MAŁŻEŃSTWA
DLA WSZYSTKICH

miłość
nie wyklucza
STOWARZYSZENIE

Wydanie drugie publikacji powstało w projekcie *Rainbow EduKit* realizowanym przez Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza i finansowanym z grantu Planet Romeo Foundation.

Wydanie pierwsze publikacji powstało w projekcie *Równość Małżeńska dla Wszystkich* realizowanym przez Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza w ramach programu *Obywatele dla Demokracji* i współfinansowanym z Funduszy EOG.